

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผัก ในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting Farmers' Needs for Promoting Vegetable Growing under Good Agricultural Practices in Mon Ngo Royal Project Development Center, Mae Tang District, Chiang Mai Province

วรารณ สมป้อ พุฒิสรรค์ เครือคำ* ปิยะ พละปัญญา และ ปภพ จีรัตน์

Waraphon Somporn Phutthisun Kruekum* Piya Parapanya and Papop Jeerat

สาขาวิชาการส่งเสริมและสื่อสารเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290
Division of Agricultural Extension and Communications, Faculty of Agricultural Production,
Maejo University, Chiang Mai 50290

* Corresponding: author: rungsun14@hotmail.com

(Received: 20 April 2021; Revised: 7 June 2021; Accepted: 7 July 2021)

Abstract

The objectives of the study were to investigate:1) farmers' needs for promoting vegetable growing under good agricultural practices and 2) factors affecting farmers' needs for promoting vegetable growing under good agricultural practices. The sample group in this study consisted of 112 farmers growing vegetables in the area of Mon Ngo Royal Project Development Center area, Mae Tang district, Chiang Mai province. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics and multiple regression.

Results of the study revealed that, as a whole, the respondents had a high level of needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system (\bar{x} =3.42). In this respect, application of pesticides was to have the highest average mean score (\bar{x} =3.51). This was followed by produce holding, moving in plantation area, storage and

collection (\bar{x} =3.48); preharvest processes (\bar{x} =3.42); plantation area (\bar{x} =3.41); and water sources/data recording (\bar{x} =3.40), respectively. However, harvest and postharvest handlings/ personnel hygiene (\bar{x} =3.35) were found at the lowest average mean. Gender (female) (Sig.= 0.034), training and education trip (Sig.= 0.034) had statistically significant relationships with needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system of the respondents.

Keywords: need of farmer, vegetable production under good agricultural practice system, agricultural extension, Mon Ngo Royal Project Development Center

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร และ 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 112 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์พหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการรับการส่งเสริมมากที่สุด คือ ด้านการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.48) ด้านกระบวนการจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.42) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.40) ด้านแหล่งน้ำและด้านการบันทึกข้อมูลและสอบถามย้อนกลับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับที่ 3.40 และด้านที่ค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด คือ ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว กับด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับที่ 3.35 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ (หญิง) ($P = 0.034$) และการเข้าร่วมฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตร ($P = 0.034$)

คำสำคัญ: ความต้องการของเกษตรกร การผลิตผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม การส่งเสริมการเกษตร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ

คำนำ

พืชผักเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ อันอุดมไปด้วยสารอาหารโดยเฉพาะวิตามิน แร่ธาตุ และใยอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายของมนุษย์ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกร ผู้ปลูกพืชผักที่ผลิตภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) ซึ่งเป็นมาตรฐาน หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกระบวนการผลิตที่มุ่งให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมต่อการบริโภค และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของเกษตรกร (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2561)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2528 เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นชาวไทยชาติพันธุ์ม้ง โดยศูนย์ได้ขับเคลื่อนให้เกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่ได้ดำเนินการผลิตภายใต้ระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) เพื่อควบคุมการผลิตพืชผลทางการเกษตรให้มีคุณภาพ ปลอดภัย ปราศจากการปนเปื้อนสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนโลหะหนัก หรือจุลินทรีย์ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคด้วยการผลิตอย่างเป็นระบบ มีการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยให้ความสำคัญถึงสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภค และทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก (มูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน), 2561) ตลอดจนเป็นการยกระดับมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร และสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่ครัวเรือนเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดี อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนและชุมชนบนพื้นที่สูงในระยะยาว

ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนและขยายผลการดำเนินการผลิตพืชผักภายใต้ระบบเกษตรที่ดีของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะให้สอดคล้องกับความประสงค์ของเกษตรกร และส่งเสริมการผลิตได้ตรงกับเป้าหมายของมูลนิธิโครงการหลวงให้ได้มากที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และข้อมูลระดับความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ตลอดจนการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถสนับสนุนนักส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะสามารถคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกผู้ปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีให้แม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมถึงการได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับประกอบการวางแผนงาน และกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมการปลูกพืชผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะในฤดูกาลเพาะปลูกครั้งหน้าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 114 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.01 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 112 คน และทำการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการใช้ตารางเลขสุ่มจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ตามจำนวนขนาดตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2563 จำนวน 112 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร และตอนที่ 3 การศึกษา

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้อยู่ในช่วงก่อนการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และข้อมูลความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณถอย (Multiple Regression Analysis) ด้วยการใช้โปรแกรมสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ในส่วนของการวิเคราะห์ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ได้แบ่งระดับความต้องการ ออกเป็น 5 ระดับ คือ 5=ต้องการมากที่สุด 4=ต้องการมาก 3=ต้องการปานกลาง 2=ต้องการน้อย และ 1=ต้องการน้อยที่สุด โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแบ่งช่วงคะแนนเพื่อใช้ในการพิจารณาระดับความต้องการรับการส่งเสริมเกี่ยวกับการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ได้ดังต่อไปนี้

ค่าคะแนน	ระดับความต้องการ
4.21-5.00	มีความต้องการมากที่สุด
3.41-4.20	มีความต้องการมาก
2.61-3.40	มีความต้องการปานกลาง
1.81-2.60	มีความต้องการน้อย
1.00-1.80	มีความต้องการน้อยที่สุด

ในส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีการแบบ Enter เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (กัลยา, 2561) และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใดกับตัวแปรตาม (เชิงบวกหรือเชิงลบ) (วาโร, 2553) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทาง การสมรส จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ภาค การเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนครั้ง ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเข้าร่วม ประเพณีด้านการเกษตรของชุมชน จำนวนครั้ง ในการเข้าร่วมฝึกอบรม และศึกษาดูงานด้าน การเกษตร และประสบการณ์ในการทำการเกษตร ทั้งนี้เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ แต่ละคู่ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.70 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิสระด้วยตัวเอง (Multicollinearity) อันเป็นการ ละเมิดเงื่อนไขของการวิเคราะห์พหุคูณ (สุชาติ, 2556)

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร โดยได้กำหนดและการวัดของแต่ละตัวแปร ดังนี้

เพศ (GEN: 0=ชาย, 1=หญิง) อายุ (AGE: จำนวนปี [ค่าเฉลี่ย]) ระดับการศึกษา (EDU: 0=ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า, 1=มัธยมศึกษา หรือสูงกว่า) สถานภาพ ทางการสมรส (STAT: 0=สถานภาพอื่น ๆ, 1=สถานภาพสมรส) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB: จำนวนคน [ค่าเฉลี่ย]) รายได้ภาคการเกษตร ของครัวเรือน (INCA: บาท/ปี [ค่าเฉลี่ย]) จำนวน พื้นที่ทำการเกษตร (FARMS: จำนวนไร่ [ค่าเฉลี่ย]) จำนวนครั้งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร (NEWS: จำนวนครั้ง/เดือน [ค่าเฉลี่ย]) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (CONT: จำนวนครั้ง/ปี [ค่าเฉลี่ย]) จำนวนครั้งในการเข้าร่วมประเพณี ด้านการเกษตรของชุมชน (PAR: จำนวนครั้ง/ปี [ค่าเฉลี่ย]) จำนวนครั้งในการเข้าร่วมฝึกอบรมและ ศึกษาดูงานด้านการเกษตร (TRIN: จำนวนครั้ง/ปี [ค่าเฉลี่ย]) และประสบการณ์ในการทำการเกษตร (EXP: จำนวนปี [ค่าเฉลี่ย]) ในส่วนตัวแปรตาม คือ ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร (NEED: ค่าเฉลี่ย)

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.87 ปี จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาตอนต้น มีสถานภาพสมรส จำนวน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.73 คน มีรายได้ใน ครัวเรือนเฉลี่ย 92,269.66 บาทต่อปี จำนวนพื้นที่ ทำเกษตรเฉลี่ย 10.47 ไร่ เกษตรกรรับรู้ข้อมูล ข่าวสารด้านการเกษตรเฉลี่ย 9.57 ครั้งต่อเดือน มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 2.11 ครั้งต่อเดือน เกษตรกรเข้าร่วมประเพณีด้าน การเกษตรของชุมชนเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน เคย

เข้าร่วมฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 1.79 ครั้งต่อปี และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 11 ปี

ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) โดยเรียงค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้วัตถุอันตรายทางการ

เกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.48) ด้านกระบวนการจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.42) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.40) ด้านแหล่งน้ำ และด้านการบันทึกข้อมูลและสอบทวนย้อนกลับมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.40 และด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวกับด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.35 โดยเป็น 2 ด้านที่ค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยสุด ดังรายละเอียดค่าสถิติใน (Table 1)

Table 1 Level of needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system of farmers in Mon Ngo Royal Project Development Center, Mae Tang district, Chiang Mai province

(n=112)

Needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system of farmers	\bar{x}	SD.	Description
1. Water sources	3.40	0.55	Moderate
2. Plantation area	3.41	0.57	High
3. Application of pesticides	3.51	0.55	High
4. Preharvest processes	3.42	0.57	High
5. Harvest and postharvest handlings	3.35	0.60	Moderate
6. Produce holding, moving in plantation area, storage and collection	3.48	0.63	High
7. Personnel hygiene	3.35	0.60	Moderate
8. Data recording	3.40	0.75	Moderate
Total	3.42	0.60	High

Remarks 4.21–5.00= Highest 3.41–4.20=High 2.61–3.40=Moderate 1.81–2.60=low 1.00–1.80=Lowest

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปรสามารถรวมกันอธิบายหรือทำนายความผันแปรตัวแปรตามคือ ความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร อยู่ที่ร้อยละ 46.8 ($R^2=0.468$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. of $F=0.039$) พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (หญิง) และการเข้าร่วมฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตร (Table 2) โดยสามารถอธิบายและวิจารณ์ผลการศึกษาดังนี้

1. เพศ สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรเป็นเพศหญิงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 0.190 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเริ่มมีการเปิดกว้างให้เกษตรกรที่เป็นเพศหญิงเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจ วางแผน การจัดการ และรับผลประโยชน์จากการผลิตพืชผลทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยการปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สำคัญในการมีตลาดหรือแหล่งรับซื้อที่ชัดเจน การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ตลอดจนการมีเครือข่าย หรือเป็นสมาชิกของหน่วยงานด้านการพัฒนาภาคการเกษตรต่าง ๆ เช่น มูลนิธิโครงการหลวง สำนักงานเกษตรอำเภอ สถาบันการเงินเพื่อการลงทุนด้านการเกษตร หรือ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดีของแม่บ้านเกษตรกรและครอบครัวตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดเชียงใหม่ของคันสนีย์ และรุจ (2555) ที่พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และในภาพรวมแม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทเชิงเศรษฐกิจในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริพงศ์ และคณะ (2560) ที่พบว่า เกษตรกรที่เป็นเพศหญิงจะมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเข้าร่วมฝึกอบรม/ศึกษาดูงานด้านการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรที่มีจำนวนครั้งการเข้าร่วมฝึกอบรม และศึกษาดูงานด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้เกิดความ ต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 0.136 คะแนน เนื่องจากการที่เกษตรกรอยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะนั้นการเข้าร่วมฝึกอบรมในแต่ละครั้งจะเป็นการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือปลอดภัยต่อเกษตรกรผู้ผลิต และผู้บริโภค หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการส่งเสริมการทำเกษตรที่ปลอดภัยภายใต้การเพาะปลูกในระบบเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice) โดยเฉพาะการปลูกพืชผักซึ่งเป็นพืชที่เกษตรกรส่วนมากได้ทำการผลิต อีกทั้งยังเป็นพืชที่ตลาดรับซื้อให้ความต้องการ และมีอัตราการบริโภคในแต่ละวันที่ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสรธนและพุดิสสรค์ (2562) โดยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตร เป็น

ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับสุภาสิณี (2558) ที่พบว่า การส่งเสริมความรู้โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามประเภทของพืชที่ปลูกตามลักษณะความเป็นเจ้าของพื้นที่เพาะปลูก และตามขนาดพื้นที่เพาะปลูก

เป็นวิธีการส่งเสริมความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการบริบทของเกษตรกรอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวทางส่งเสริมความรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องการลดการใช้สารเคมี การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ตามหลักการเกษตรพอเพียงแก่เกษตรกร ตำบลหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Table 2 An analysis of factors affecting with needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system of farmers in Mon Ngo Royal Project Development Center, Mae tang district, Chiang Mai province

Independent Variables	Dependent Variable		
	Factors having relationships with needs for promoting vegetable growing under good agricultural practice system		
	B	t	Sig.
1. Gender	0.190	2.160	0.034*
2. Age	-0.002	-0.434	0.665
3. Education attainment	0.013	0.135	0.893
4. Marital status	0.021	0.121	0.904
5. No. of household workforce	0.042	0.999	0.321
6. Income from the agricultural sector	-7.232E-7	0.905	0.368
7. Farming size	0.014	1.556	0.124
8. Agricultural news perception	-0.010	-1.705	0.092
9. Participation in agricultural traditions	0.030	0.494	0.622
10. Agricultural extension worker contact	-0.012	-0.214	0.831
11. Training/ education trip	0.136	2.156	0.034*
12. Experience in farming	-0.005	-0.547	0.586
R ² =0.468 (46.8%)		F=1.619	Sig. of F=0.039

Remarks * Statistically significant level at 0.05

** Statistically significant level at 0.01

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ เกษตรกรมีความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความ ต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.51) ด้านการ ขนย้ายผลผลิตภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.48) ด้าน กระบวนการจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.40) ด้าน แหล่งน้ำ และด้านการบันทึกข้อมูลและสอบสวน ย้อนกลับ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.40) ด้านการ เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวกับด้าน สุขลักษณะส่วนบุคคล (มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.35) ตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรดี ที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ การที่เกษตรกรเป็นเพศหญิง และการมีจำนวนการเข้าร่วมในการฝึกอบรมและ ศึกษาดูงานด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นในรอบปีสามารถ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความ ต้องการรับการส่งเสริม ปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสูงขึ้นตามไป ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะควรมี การวางแผนหรือดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับ ความต้องการของเกษตรกรมากที่สุด (โครงการ เร่งด่วน/โครงการที่มีความจำเป็น) จากการใช้ ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความต้องการรับการส่งเสริม ปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมรายด้าน โดย

คัดเลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกมาใช้ ประกอบการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมฝึกอบรม ได้แก่ 1) โครงการเกี่ยวกับส่งเสริมการใช้วัตถุอันตราย ทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย 2) โครงการ ถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการขนย้าย ผลผลิตภายในแปลง และ 3) โครงการยกระดับ ความสามารถด้านกระบวนการจัดการก่อนการ เก็บเกี่ยว

2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะควรมี การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในระยะกลาง ต่อจากโครงการที่มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เร่งด่วนตามการเสนอในข้อที่ 1 ข้างต้น โดยคัดเลือก ประเด็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมจาก ความต้องการในด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับรองลงมา ถัดจาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านพื้นที่ปลูก ด้าน แหล่งน้ำ ด้านการบันทึกข้อมูล ด้านการสอบสวน ย้อนกลับ ด้านการเก็บเกี่ยว และการจัดการหลัง การเก็บเกี่ยว และด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล

3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะควรมี การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในแบบการ อบรมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนเปิดโอกาสให้เกษตรกร มีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นในการส่งเสริมและพัฒนาการ ปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เช่น มีการให้ เกษตรกรได้เรียนรู้ ทดลอง หรือฝึกทักษะเสมือนจริง ตามองค์ความรู้ที่ได้ถ่ายทอด ตลอดจนสนับสนุนให้ เกษตรกรได้เรียนรู้กระบวนการผลิตผักภายใต้ ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่จริง หรือแปลง สาธิตของศูนย์ฯ และในแปลงเกษตรกรต้นแบบ

4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะควรมี สร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาบทบาทของ กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและ พัฒนาการปลูกผักในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อ เป็นส่วนสำคัญสร้างความเข้มแข็งในแก่สตรีและ

ครอบครัว รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการขยายผลการผลิตพืชผักของศูนย์ฯ ในการได้รับมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2561. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

มูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2561. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี Good Agricultural Practice (GAP). งานพัฒนาและส่งเสริมผักมูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เชียงใหม่.

วาโร เฟ็งสวัสดิ์. 2553. สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพฯ.

คันสนีย์ นายอง และรุจ ศิริศัญญลักษณ์. 2555. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดีของแม่บ้านเกษตรกรและครอบครัวตามแนวทางการเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดเชียงใหม่. วารสารเกษตร 28(2): 193-203.

สรธน ธิติสุทธิ และพุดผิสรร์ค์ เครือคำ. 2562. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร 36(3): 86-95.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. 2561. คู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร. กองส่งเสริมมาตรฐานสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.

สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม ศุภิมา ธนะจิตต์ และธานี ศรีวงศ์ชัย. 2560. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ และการศึกษาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารแก่นเกษตร 45(2): 341-350.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2556. การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล. พิมพ์ครั้งที่ 6. สามลดา. กรุงเทพฯ.

สุภาสิณี นุ่มเนียม. 2558. แนวทางส่งเสริมความรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องการลดการใช้สารเคมีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ตามหลักการเกษตรพอเพียงแก่เกษตรกร ตำบลหน้าโคกอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 8(1): 1212-1230.

Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. 3rd. New york: Harper and Row Publication.